

جایگاه سیاسی، اجتماعی و مذهبی علویان ترکیه

نویسنده: علی فهیمی مقدم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جایگاه سیاسی، اجتماعی و مذهبی علویان ترکیه

نویسنده:

علی فهیمی مقدم

دانشجوی دکترای علوم سیاسی

انتشارات موجک

سرشناسه: فهیمی مقدم، علی، ۱۳۴۸-

عنوان و نام پدید آور: جایگاه سیاسی، اجتماعی و مذهبی علویان ترکیه / تالیف علی فهیمی مقدم.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات موجک، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۱۴۰ ص.

شابک: ۵-۴۳۸-۹۹۴-۶۰۰-۹۷۸، ۱۰۱۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۳۳ - ۱۴۰.

موضوع: علویان -- ترکیه -- تاریخ

موضوع: Alids -- Turkey -- History

رده بندی کنگره: DR ۴۳۸/۳

رده بندی دیویی: ۹۵۶/۱

شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۷۱۸۶۴

انتشارات موجک

واتساپ: ۰۹۳۶۳۰۳۱۲۵۸ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش: ۰۲۶۳۲۷۰۵۳۱۸ - ۰۲۶۳۲۷۲۱۸۱۹ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳ - ۰۲۱۶۶۴۲۹۷۳۳

ایمیل: mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir

عنوان: جایگاه سیاسی، اجتماعی و مذهبی علویان ترکیه

تالیف: علی فهیمی مقدم

مشخصات ظاهری: ۱۴۰ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: بهار ۱۴۰۱، تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۱۰۱۰۰۰۰ ریال، شابک: ۵-۴۳۸-۹۹۴-۶۰۰-۹۷۸

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات موجک محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق

چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکی، چاپ کتاب و ... را ندارد. متخلفین به موجب

بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

تقدیم به

روح مادر عزیز و فداکارم که هم پدرم بود و و هم مادرم

همسر مهربانم به خاطر صبر و شکیباییش

فرزندانم محسن و یاسین بخاطر همراهی با پدر

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

پیش‌گفتار..... ۱

فصل اول: کلیات ۳

۱-۱ تشریح موضوع کتاب ۳

۲-۱ پیشینه ۴

۳-۱ سوالات ۷

۴-۱ اقلیت ۷

۵-۱ اقلیت‌های قومی و نژادی ۸

۶-۱ اقلیت‌های دینی و مذهبی ۸

۷-۱ علویان ۸

۸-۱ حزب عدالت و توسعه ۹

فصل دوم: وضعیت سیاسی، اجتماعی و مذهبی ترکیه ۱۱

۱-۲ عثمانی ۱۱

۲-۲ ترک‌های عثمانی ۱۲

۳-۲ دولت عثمانی در اوج ۱۳

۴-۲ آغاز زوال دولت عثمانی ۱۴

۵-۲ رجعت یا آغاز اصلاحات در دولت عثمانی ۱۵

۶-۲ جنبش تنظیمات و واکنش‌های برابر آن ۱۷

- ۱۷-۶-۲ واکنش جمعیت فداییان ۱۷.....
- ۱۷-۶-۲ واکنش جمعیت نو عثمانیان با صبغه‌ی اسلامی ۱۷.....
- ۳-۶-۲ شورش طلاب، مدارس دینی یا صوفیه‌ها ۲۰.....
- ۷-۲ جریان مشروطه خواهی و تجدد دینی در دولت عثمانی و نقش سید جمال الدین اسد آبادی ۲۰.....
- ۸-۲ آغاز دوران کمالیسم و حرکت ملی، مذهبی در این دوران ۲۵.....
- ۹-۲ دوران انحلال خلافت و اعلام تشکیل دولت جدید ترکیه ۲۶.....
- ۱۰-۲ آغاز دوران چند حزبی در ترکیه ۲۷.....
- ۱-۱۰-۲ حزب دموکرات ۲۸.....
- ۲-۱۰-۲ حزب نظام ملی ۳۰.....
- ۳-۱۰-۲ حزب سلامت ملی ۳۱.....
- ۴-۱۰-۲ حزب رفاه ۳۲.....
- ۵-۱۰-۲ حزب فضیلت ۳۳.....

فصل سوم: وضعیت سیاسی، اجتماعی و مذهبی علویان تا استقلال کشور ترکیه

(دوران کمالیسم و آغاز جمهوریت) ۳۵.....

- ۱-۳ مقدمه ۳۵.....
- ۲-۳ نفوذ و پیدایش اسلام در ترکیه ۳۶.....
- ۳-۳ طریقت‌ها و نقش آنان در تاریخ سیاسی مذهبی ترکیه ۳۸.....
- ۱-۳-۳ طریقت نقشبندیه ۳۸.....
- ۲-۳-۳ طریقت نورجیه (نورجی) ۳۹.....
- ۳-۳-۳ طریقت مولویه ۴۰.....
- ۴-۳-۳ طریقت قادریه ۴۰.....
- ۵-۳-۳ طریقت سلیمانیه ۴۱.....
- ۶-۳-۳ طریقت بکتاشیه ۴۱.....

- ۴-۳ علوی گری و ریشه‌های پیدایش علویان ۴۲
- ۵-۳ تعریف علوی گری ۴۴
- ۶-۳ ترکیب نژادی و میزان جمعیت علویان ترکیه ۴۵
- ۱-۶-۳ ترک‌ها یا ترکمن‌ها ۴۵
- ۲-۶-۳ کردها ۴۶
- ۳-۶-۳ عرب‌ها ۴۶
- ۴-۶-۳ زازاها ۴۷
- ۷-۳ اوضاع اقتصادی علویان ۴۷
- ۸-۳ عقاید علویان ترکیه ۴۸
- ۹-۳ علویان و مقوله‌ی اصول دین (توحید، عدل، نبوت، امامت و معاد) ۵۰
- ۱۰-۳ وجه تمایز عقیدتی علویان با شیعیان اثنی عشری ۵۱
- ۱۱-۳ آغاز فعالیت‌های سیاسی علویان ۵۳
- ۱۲-۳ علویان در حکومت عثمانی ۵۵

فصل چهارم: جایگاه سیاسی، اجتماعی و مذهبی علویان از آغاز جمهوریت تا

حاکمیت حزب عدالت و توسعه ۶۱

- ۱-۴ مقدمه ۶۱
- ۲-۴ موقعیت سیاسی، اجتماعی و جغرافیایی جمهوری ترکیه ۶۲
- ۳-۴ آتاتورک پایه‌گذار جمهوری و حکومت نوین ترکیه ۶۳
- ۴-۴ دوران جمهوریت و اقلیت‌های دینی و نژادی در ترکیه ۶۴
- ۱-۴-۴ سیاست آتاتورک در قبال کردها ۶۶
- ۲-۴-۴ سیاست آتاتورک در قبال علویان ۶۷
- ۵-۴ تداوم مواضع ملی‌گرایانه افراطی آتاتورک در آستانه مرگ ۷۱
- ۶-۴ عصمت اینونو و تداوم سیاست‌های افراطی آتاتورک ۷۲
- ۷-۴ جایگاه علویان در دولت‌های پس از آتاتورک ۷۳

- ۸-۴ علویان در دوره‌ی چندحزبی ۷۴
- ۹-۴ علویان و تداوم انفصال از قدرت ۸۱
- ۱۰-۴ احیا علوی گری (بیانیه‌های علوی) ۸۲

فصل پنجم: تحول وضعیت علویان در دوره حاکمیت حزب عدالت و توسعه ۸۷

- ۱-۵ مقدمه ۸۷
- ۲-۵ خاستگاه تاریخی حزب عدالت و توسعه ۸۸
- ۳-۵ شخصیت‌های برجسته حزب عدالت و توسعه ۹۰
- ۴-۵ به قدرت رسیدن حزب عدالت و توسعه در انتخابات سال ۲۰۰۲ ۹۳
- ۵-۵ علل پیروزی حزب عدالت و توسعه در انتخابات سال ۲۰۰۲ ۹۴
- ۶-۵ پیروزی حزب عدالت و توسعه در انتخابات سال ۲۰۰۷ ۹۷
- ۷-۵ علل پیروزی حزب عدالت و توسعه در انتخابات سال ۲۰۰۷ ۹۷
- ۸-۵ مهم‌ترین اهداف سیاست‌های توسعه‌ای حزب عدالت و توسعه ۱۰۲
- ۱-۸-۵ تلاش حزب عدالت و توسعه برای عضویت در اتحادیه اروپا ۱۰۲
- ۲-۸-۵ احیا امپراتوری عثمانی و بازگشت به نقش تاریخی ترکیه ۱۰۶
- ۹-۵ شاخص‌های توسعه‌ای حزب عدالت و توسعه ۱۰۹
- ۱-۹-۵ تحکیم دموکراسی با ظهور حزب عدالت و توسعه ۱۰۹
- ۲-۹-۵ توجه به اقلیت‌ها با شعار مقابله با ملی‌گرایی ترکی و قوم‌گرایی کُردی ۱۱۱
- ۳-۹-۵ ارتقا جایگاه علویان در دوره حزب عدالت و توسعه ۱۱۳
- ۴-۹-۵ برگزاری آئین‌های مذهبی علویان در دوره حزب عدالت و توسعه ۱۱۳
- ۵-۹-۵ فعالیت‌های فرهنگی کتب و آثار منتشره شده علویان در دوره حزب عدالت و توسعه ۱۱۶
- ۶-۹-۵ توجه دولتمردان عدالت و توسعه به علویان در واگذاری مناصب دولتی ۱۲۰
- ۷-۹-۵ تاثیر پیروزی انقلاب اسلامی بر علویان ترکیه ۱۲۲
- ۱۰-۵ اقدامات دولت اسلام‌گرا و نگرش علویان به این اقدامات ۱۲۴

فصل ششم: جمع بندی ۱۲۷

۱-۶ نتیجه گیری ۱۲۷

۲-۶ پیشنهادها ۱۲۹

منابع و مآخذ ۱۳۳

منابع فارسی ۱۳۳

الف) کتب و مقالات ۱۳۳

ب) سایتها و منابع اینترنتی ۱۳۶

منابع خارجی ۱۴۰

پیش‌گفتار

هدف از تالیف کتاب حاضر بررسی جایگاه سیاسی، اجتماعی و مذهبی علویان ترکیه است که جزئی از اقلیت‌های بزرگ این کشور محسوب می‌شوند. در این بین نکاتی دارای اهمیت فراوانند و آن اینکه بی‌تردید هویت این جماعت دینی، با جامعه‌ی شیعه پیوند خورده و این اتصال پیامدهای مرتبط با خود را از دوران حاکمیت امپراتوری عثمانی تا به امروز به همراه داشته، فراز و نشیب بسیاری در دوران حاکمان و سلاطین مختلف برای علویان به همراه آورده است.

بنابراین در این کتاب به دنبال آن بودیم که آیا جایگاه سیاسی، اجتماعی و سیاسی علویان در دوره حاکمیت حزب عدالت و توسعه متحول شده است؟

بر اساس بررسی‌ها طبق فرضیه‌های در نظر گرفته شده و فرآیند پژوهش تاحدودی به اثبات رسیده که، جایگاه علویان در دوران حاکمیت حزب عدالت و توسعه با توجه به رویکردهای نوین این حزب به جهت همگامی با جامعه جهانی و یکپارچه سازی گروه‌های قومی و مذهبی ارتقا قابل توجهی داشته، چرا که برای اولین بار در تاریخ ترکیه آئین‌های مذهبی و فرهنگی علویان با حضور مسئولان بلند پایه حزب عدالت و توسعه به صورت آزادانه برگزار شده، کتاب و مقالات علویان در این دوره اجازه انتشار یافته و بسیاری از نخبگاه و سران علویان در مناصب دولتی به عنوان مسئول، مشاور و... استفاده شده است.

شیوه سازماندهی کتاب حاضر به صورت زیر می‌باشد.

فصل اول: کلیات

فصل دوم: وضعیت سیاسی، اجتماعی و مذهبی ترکیه

فصل سوم: وضعیت سیاسی، اجتماعی و مذهبی علویان تا استقلال کشور ترکیه (دوران کمالیسم و آغاز جمهوریت)

فصل چهارم: جایگاه سیاسی، اجتماعی و مذهبی علویان از آغاز جمهوریت تا حاکمیت حزب عدالت و توسعه

فصل پنجم: تحول وضعیت علویان در دوره حاکمیت حزب عدالت و توسعه

فصل ششم: جمع بندی

در پایان، بر خود لازم می دانم که از همه عزیزان و بزرگوارانی که در مراحل گوناگون آماده سازی این کتاب بنده را یاری نموده اند، صمیمانه تقدیر و تشکر نمایم.

علی فهیمی مقدم

بهار ۱۴۰۱

The Political, Social and Religious Status of the Alawites of Turkey

Ali Fahimi Moghaddam

ترکیه در گذشته در قالب امپراطوری عثمانی با تکیه بر مذهب و قدرت نظامی، نقش و نفوذ خود را از آسیای مرکزی تا شمال آفریقا توسعه داد. این کشور در سال‌های اخیر (روی کار آمدن حزب توسعه و عدالت) نیز تلاش کرد از یک طرف با احیا هژمونی امپراطور عثمانی و از طرف دیگر با تکیه بر پیوند با اروپا به جایگاه مهمی در این منطقه دست یابد و خود را پل میان اسلام و غرب معرفی نماید.

این کشور با این سیاست علاوه بر اینکه در حوزه‌های مختلف داخلی از جمله اقتصاد جهش چشم‌گیری یافت و الگویی از توسعه اقتصادی و حکومت داری را به نمایش گذاشت، در عرصه بین‌المللی نیز الگویی از روابط را طراحی کرد که توانست موقعیت خود را در سطح منطقه‌ای و جهانی تقویت نماید.

با توجه به جمعیت ۲۵ میلیون نفری علویان در ترکیه و تاثیری که این گروه در روابط بین‌المللی ترکیه می‌تواند داشته باشد، لزوم توجه به خواسته‌های این گروه به عنوان یکی از الزامات اصلی برای پیوستن ترکیه به اتحادیه اروپا از یک سو و نیز درک این موضوع از طرف سردمداران دولت ترکیه مبنی بر اینکه توجه به خواسته‌های آنها می‌تواند در آینده از گسست فرهنگی و مذهبی در این کشور جلوگیری کند، روسای حزب عدالت و توسعه را بر آن داشت تا برای اولین بار در تاریخ ترکیه به نقش بارز علویان در معادلات سیاسی این کشور اذعان کرده به هر دلیل و قصدی که باشد آنان را در تصمیم‌گیری‌های ترکیه شریک ساخته جایگاه‌شان را همچنانکه اشاره شد برای اولین بار در تاریخ این کشور ارتقا بخشد.